

УДК 316.648:316.35

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v043.2023.24>**Е. В. Щербенко**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8706-9195>

кандидат філософських наук, докторант

Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України

МОДЕРНІ РУХИ, ВИКЛИК ГЕНЕРАЦІЇ ТА ГЕРМЕНЕВТИЧНА МЕРЕЖА

Постановка проблеми. Тема модерну, яка ніби набула нового дихання у світлі полеміки українських філософів з основоположником комунікативної філософії Ю. Габермасом [1], постає в новому освітленні внаслідок виходу на політичну сцену когорти проактивних громадян («несіченої» генерації). Феномен Майдану як гібридної владної гри, (ре)волюції, постаючи в критичних пунктах вітчизняного демократичного транзиту, згідно з триетапною схемою (лібералізація, інституціоналізація, консолідація), не може бути зрозумілий у відриві від загальної логіки демократичного переходу, що передбачає набуття громадянами нових компетенцій («звичок серця»), необхідних для підтримання складного устрою сучасних зрілих демократій.

Водночас, успіх української громади на шляху глибинних трансформацій та поступової імплементації норм Євроспільноти постає непоясненим без вписування до ширшого контексту переходу від традиційного до модерного суспільства, зокрема врахування перетворень його попереднього (радянського) етапу, коли були в основному розв'язані завдання індустріалізації, урбанізації й под.

Поступовий «евродрейф» з приєднанням до ключових інститутів та угод, що відклався у цілій формації суспільно-політичного дискурсу перехідної доби («багатовекторна політика», «Україна – єдина держава на пострадянському просторі, яка обійшлася без війн і заворушень» та ін.), змінився з поворотом нового кремлівського керівництва до ностальгічного курсу ретроутопії, змістивши акценти українського транзиту в бік революційного сценарію. Це також позначилося на новітній версії наративу «четвертої республіки», де логіка суспільних перетворень за пострадянської доби вкладається до прозорої схеми (природноісторичної, за Марксом) трьох революцій: студентської «на граніті» (1990), Помаранчевої (2004), Революції Гідності (2013–2014).

При цьому, зрозуміло, потребує пояснення зміна ролі «російського чинника», який, виступивши на початку 1990-х на пострадянському просторі силою, що не залишала альтернативи руху в напрямі модернізації та зближення із

Заходом¹, перетворився в подальшому на новітню загрозу, повороту курсу реформ до неоавторитарної альтернативи за білоруським зразком. Ключовим питанням у цьому сенсі постає, чому Україна, отримавши після здобуття Незалежності, силою речей («шокова терапія»), пришвидшення за євровектором, попри травматичний досвід зберегла рух у цьому напрямі, навіть сплачуючи за це з кожним поколінням нову ціну.

Стан дослідження проблеми. В контексті поставленого питання, що передбачає врахування складного перетину детермінацій інституційних, комунікативних та ціннісних чинників, ми зупинимось на аспекті заломлення їх у суспільно-політичному дискурсі перехідного суспільства як носія інституційної пам'яті демократичного транзиту; в межах підходів, запропонованих у попередніх публікаціях, де були виділені зокрема такі сторони проблеми, як актуалізація республіканської складової в горизонті вітчизняної уявленої спільноти (в якій кристалізувався досвід модерного державотворення за умов обмеженого суверенітету радянської доби); чинник громадянського темпераменту як нередукованого етосу (в сенсі Вебера); прояв, у генераційній перспективі транзиту, ефектів певного герменевтичного циклу (харизматичний рух опору – «революційне свято» Майдану – опрацювання травми модернізації) [2].

Водночас, при цьому були виявлені обмеження наявних дослідницьких програм у вивченні суспільно-політичного дискурсу, зокрема крайніх напрямів політичної лінгвістики (критичний дискурс-аналіз), що виходять із релятивістського принципу рівноцінності дискурсивних практик, очевидно, нерелевантного для умов українського транзиту, взятого у його цілому. Особливого значення в плані орієнтиру набуває при цьому герменевтичний поворот, що позначився у вітчизняній філософській періодиці, з особливою увагою дослідників до проблем рецепції, інакшого досвіду, усної історії філософії й под. [3].

¹ Згадаємо конкуренцію між українським та російським політичним класом першого пострадянського «призову» щодо швидшого вступу до Ради Європи, ВТО або приєднання до Болонського процесу.

Мета статті. У контексті переосмислення досвіду вітчизняного демократичного переходу, що спричинився зокрема до нещодавнього герменевтичного повороту в українській філософській періодиці, виявити евристичний потенціал герменевтики феномену Майдану як гібридної владної гри з рисами гри ідентичності, зокрема в плані ефекту постдії, яким постає опрацювання травм модернізації.

Виклад основного матеріалу. У подоланні травм модернізації, яке можна представити у вигляді певного циклу: називання, визнання, опрацювання, коли результатом постає новий горизонт розвитку уявленої спільноти («що не вбиває мене, робить сильніше»), виділимо насамперед кардинальний чинник укоріненості джерела цього досвіду в самій ситуації людини, від «осового часу» покликаної до експериментів з істиною (Ганді). Промовисті історії суду над Сократом і Христом висвітлюють темпоральний горизонт травмованого суспільства, засвідчений молитвою про прощення тих, хто не відають, що творять.

Класичні приклади модерної доби, повоєнного франко-німецького та німецько-польського примирення («прощаємо і просимо прощення») водночас висвітлюють глибину проблеми, яка йде корінням в таїну долі людей і народів. Одним із прикладів «відкритого» питання постає тут історія вірменського геноциду (1915), далека від завершення.

Для української уявленої спільноти перехідного періоду проблема дестигматизації досвіду доби модерну виявилася безпосередньо пов'язаною з успішним долаттям шляху транзиту. Вже Ліна Костенко у відомій праці «Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала» [4] позначила больові пункти національної ідентичності насамперед через незроблене (святе місце порожнє не буває). Застарілі кліше про «читання історії з бромом» і под.² для відповідального громадянина й інтелектуала виступають стимулом для творення нового. «Тільки не треба чекати, щоб хтось вам зробив ваше власне індивідуальне дзеркало і вмонтував його в систему суспільних дзеркал. Кожен має зробити це сам. Демократія тим і добра, що при демократії не держава руйнує людину, а людина будує державу. І саму себе, і своє гідне життя, і гуманітарну ауру своєї нації». Зрозуміло, для того, щоб до наратора при цьому дослухалися, він сам має подати приклад для наслідування, виступаючи у вимірі вчинку *актор-наратор*³.

² «А яку історію можна читати без бром? І взагалі, навіщо читати історію з бромом?.. Дивіться трансляції засідань нашого парламенту, тут і бром не допоможе».

³ Симптоматична у цьому сенсі теза Я. Грицака, коли він по свіжих слідах Майдану – 2004 намагається дати собі звіт щодо успіху лідера Помаранчевої революції, який поміняв вісь суспільної дискусії, замість стану національної культури заговоривши про проблему гідності.

В одній із попередніх робіт нам доводилося відзначати кореляцію між самовизначенням когорт органічної інтелігенції, у плані обрання ключових концептів (лібералізація *партійного* життя, *національна* ідея, креативний *клас*) і домінантами ідеократичного радянського режиму на завершальному його етапі (народність, класовість, партійність). У цьому сенсі, можна припустити релевантність Токвілевої евристичної моделі, запропонованої у «Старому режимі та Революції» [5], де він показує затребуваність елементів попереднього порядку суспільного устрою за, здавалося, радикальної переміни всіх умов життя в соціумі. Поряд з цим, можна вказати на перспективність звернення до Веберової концепції «розчакловування світу» (особливо показово у кейсах 1994, 2004 і 2013–2014 рр., коли управлінський апарат відмовляв у підтримці чинному главі держави, як можна припустити, сприймаючи його фігуру як чинник дестабілізації системи: в цьому сенсі українська бюрократія в ретроспективі успішного здійснення транзиту постає одним із ключових гравців модерної української політиці⁴).

Йдучи далі в цьому напрямі та беручи в цілому період демократичного переходу, критичні пункти якого виявилися позначеними потужними харизматичними рухами (феномен Майдану), що забезпечили збереження проєвропейського вектору реформ, закарбувавшись у новітньому республіканському наративі як *революції*; ми можемо, у горизонті неоліберального підходу (згадаємо зокрема Гаєка), представити цей процес як дестигматизацію, за нових умов, революційної («оксамитової») гри як одного із легітимних сценаріїв, поряд з реформами, розв'язання невідкладних завдань модернізації суспільства⁵.

Нарешті, з урахуванням інтеграції до процесу творення новітнього республіканського наративу Церкви як нового актора, слід відзначити масштаб і непроминальність цього повороту. Йдеться не лише про наступні вікопомні події, як надання Томосу та створення Помісної Церкви, але про трансформацію самої природи стосунків у трикутнику «Громада – Держава – Церква», заснованих на фундаменті базових спільних цінностей

⁴ Прецеденти подібної незалежної позиції управлінського класу можна відзначити вже за ситуації відставки Хрущова (і, ймовірно, провалу спроби серпневого путчу 1991-го), що також підкреслює важливість врахування чинника інституційної пам'яті в плані відповіді на питання «чому Україні вдалося?».

⁵ Акцентуємо при цьому наступний важливий аспект зіставлення. За аналогією з інтерпретацією ринку, трактованого Гаєком як інформаційно-комунікаційний «орган» суспільства, що дозволяє громадянам підтримувати взаємодію, виходячи з інтегрованої поточною кон'юктурою гри спільних інтересів («невидима рука»), ми розглядаємо тут загальнонаціональний харизматичний рух опору як тригер своєрідного герменевтичного циклу, на виході якого в публічному просторі оприявнюється чергова травма модернізації (Голодомор, «ленінопад»), що запускає процес її опрацювання, сприяючи в підсумку зміцненню ідентичності нації як уявленої спільноти.

(що зумовило, в наступні роки, незмінну позицію Церкви в соціологічних опитуваннях як одного з лідерів суспільної довіри, поряд з волонтерами та ЗСУ). В плані герменевтики модерну, вкажемо на евристичний потенціал євангельської моделі «працівників одинадцятої години» (до неї, між іншим, звертається П. Кені у праці, присвяченій «Карнавалу революцій» [6].)

Наступний проблемний пункт, якого торкнемося у викладі, це засадничо *мережевий* характер конкретної герменевтики українського кейсу демократичного переходу (вживаємо цей термін відповідно до «конкретної онтології» Г. Кінкеда). Констеляція протестних мереж довіри, що спонтанно постає в темпоральності невідкладного виклику як «парасолькове» об'єднання, далі синхронізується в порядку революційного свята *ad hoc* «гімном протесту»⁶. При цьому ми не можемо звести до простого спільного знаменника горизонти протестної спільноти «помаранчевого» 2004-го (як і тодішньої мережі експертів) та їхньої «зміни» 2013–2014-го: суттєво відрізняються самі формати, за якими дві згадані когорти дають собі звіт щодо власного досвіду емансипації⁷. Незмінним при цьому виступає неусувний в форматі революційного свята (М. Озуф) чинник сміхового начала як складової делегітимації (не) чинного уряду, що йде корінням у глибину суспільної архаїки та, не станемо виключати, єдність протестного *темпераменту*: легко представити тих, хто маніфестує себе «нас не подолати», нащадками (пра)дідів, які маніфестували: «ще не вмерла Україна»⁸.

Згаданий мережевий принцип визначає й відкрити «архітектуру» герменевтики транзиту (який містить суттєву складову дестигматизації), що ми намітили при попередньому викладі⁹. Узгодженість дослідницького горизонту задає при цьому «фронтір» протистояння відкритого й закритого типу суспільства, що заломлювалося в умовах українського демократичного транзиту, його критичних пунктах, через протистояння громади мереж довіри спробам узурпації державної влади (симптоматична при цьому *соборна* апеля-

ція республіканськи орієнтованої протестної громади до ст. 5 Конституції, яка передбачає здійснення народом влади безпосередньо).

Проілюструємо тезу щодо відкритого горизонту ідеального типу (за Вебером) дослідницької мережі на наступних прикладах.

1. В плані інституційної пам'яті (*path dependence*), відзначимо таке джерело успішності феномену Майдану, як суспільні рухи, що виступали одним із небагатьох доступних у межах ідеократичного режиму форматів мобільності¹⁰. Йдеться не лише про очевидні приклади стахановського або тимурівського руху. В горизонті творення модерної уявленої спільноти, зокрема української, ми можемо помислити й волонтерство часів Другої світової війни і навіть глобальний процес *світової революції* (або Олімпійський чи «зелений» рухи) як елементи фронтиру, на якому постає безпрецедентний феномен глобальної відповідальності громадян «над кордонами»¹¹.

2. Про мережі довіри як базову структуру феномену Майдану вже йшлося. Звернемо в цьому плані увагу на евристичний потенціал самої мережевої ідеї як пояснювального принципу в таких пунктах, як Київська легенда¹² або в останньому горизонті неієрархічний спосіб організації православної ієрархії (зрештою, й Трійцю можна помислити як Першомережу).

Наведені приклади засвідчують, що просування в самопізнанні суспільства, для якого феномен Майдану виступив раніше недоступною агорою (Мамардашвілі), експериментальним майданчиком, зіставним із славнозвісною Силіконовою долиною, передбачає звернення до особливого формату комунікації «невидимого коледжу», на кшталт *Майданівських читань*. Окрім плідної ситуації міждисциплінарних досліджень, варто відзначити тут також важливий «десакралізаційний» ефект, що може засвідчити наступний приклад.

На одному із представницьких форумів, присвячених дослідженню дискурсу Революції Гідності, відома соціологиня І. Бекешкіна повідомила: «Майдан був, звісно, унікальним. І так вийшло, що у мене виник свій особливий образ Майдану. Якось у лютому, коли Майдан вже перейшов у воєнізований етап Січі, коли вже стояла охорона – такі здоровезні дядьки в камуфляжі,

⁶ У 2004 – єдиним («Разом нас багато»), у 2013–2014 – чотирма: «Батя, чао!», «Горіла шина», «Пливе кача», «Пісенька про Путіна», відповідно до нових констеляцій, що поставали мірою зростання конфронтації сторін: від формату Майдану-віча до Майдану-січі (І. Бекешкіна).

⁷ Якщо корпус літератури, присвяченої «помаранчевим» подіям, структурується насамперед хронікою вісімнадцяти днів протесту – 2004, література, творена акторами-нараторами за підсумками Майдану 2013–2014, орієнтується насамперед на формат *свідчення* (обґрунтування його див. [7]).

⁸ Залишаємо для подальшої дискусії, чи варто вбачати тут вплив республіканської уявленої спільноти Речі Посполитої, з її «не позвалямо».

⁹ З цього між іншим випливає, що дослідник може просуватися в обраному горизонті, приміром, Токвілевої (Веберової) або Гаскової евристики, незалежно від успіхів іншого підрозділу «невидимого коледжу».

¹⁰ Х. Арент у праці «Джерелах тоталітаризму» [8] показує, що за встановлення тоталітарного режиму Партія де факто виявляє себе як *рух* (що пояснює, між іншим, успішну конкуренцію з ним нових політичних проектів, які можуть бути кваліфіковані як харизматичні рухи).

¹¹ Зважаючи на безперечний внесок СРСР повесної доби до процесу деколонізації «третього» світу, чи не належить віднести до прикладів іронії історії, що в даному випадку «Чингісхан з телеграфом» (а потім і ядерною) виступає очільником політичної емансипації в світовому масштабі.

¹² Трійка очільників протесту 2013–2014 рр. та «Юля на Йолці» карнавално підсвічені трьома братами-засновниками та їхньою сестрою («бувають дивні зближення»).

і хтось з охоронців мене впізнав і подарував свою книжку. Виявилося, що це такий собі альбом формату А4, що називався «Шекспір на Майдані». Це були фотографії з Майдану, підписані певними поезіями Шекспіра, що їх він, за його словами, переклав сам. Це поєднання – текстів Шекспіра і фотографій буремного Майдану – сприймалося дуже органічно, і сформувався образ Майдану як Шекспірівського Космосу, де все поєднане з усім – і висока трагедія, і жартівливе повсякдення, і надрив емоцій, і раціональна прагматика, де переплетені долі, події, – і де дія фатально мчить до невідворотного фіналу» [9].

Перед нами цікавий випадок, що почасти може бути описаний як народження легенди¹³. Цікавіше проте, що сам згаданий проект («Шекспір на Майдані») постає, відповідно до свідчення дослідниці, антиципацією *майбутніх* подій, оскільки був оприлюднений у 2012 році. Прочитую з нього вступну частину.

«Ідея книжки підказана славетною виставою «Фуенте Овехуна» у Києві 1919-го. Вільний народ пізнавав на сцені себе.

Історія рідко знаходить готову мову, доки твориться. І тут на допомогу приходять класика, у якій відкривається друге дихання.

Коли не можна охопити рух мас, можна – новий лад почуттів.

У шекспірівських сонетах перекладач віднайшов вільне дихання людини Нового часу – так само, як відчував його у повітрі Майдану.

І як де була Бастилія, поставили табличку «Тут танцюють», на Майдані годилося поставити «Тут не бояться» [11].

Таким чином, дестигматизація революційного спадку (перед)радянської доби постає досяжною через вихід у горизонт цілого модерну, в межах якогореволюційна «гра» постає невідчужуваною¹⁴.

Наведений приклад, окрім всього, засвідчує евристичний потенціал пошукового (мережевого) формату дослідження феномену Майдану як «фронтиру» вітчизняного транзиту, в плані залучення позатекстових джерел, як відеоматеріали, що постає важливим у плані нових горизонтів, які відкриваються для гуманітаристики при вибудові багатомірної джерельної бази, в архітектоніці новітньої версії «архіву 2.0» за Фуко¹⁵.

Підсумовуючи викладене, сформулюємо наступні **висновки**: гібридний феномен Майдану, народжуючись на «фронтирі» українського транзиту як харизматичний рух проєвропейськи орієнтованих мереж довіри (що можна представити

як складову глобального громадянського суспільства), укорінений інституційно в умовах попереднього (радянського) етапу модернізації, коли харизматичні рухи, санкціоновані чинним урядом, залишалися чи не єдиним джерелом мобільності ідеократичного режиму, зокрема в плані «естафети генерацій». Ця його складова виявилась актуалізованою в умовах пострадянського посттравматичного суспільства, що знайшло вияв в ефекті постдії феномену Майдану, яким виступає чинник дестигматизації радянського досвіду (Голодомор, «ленінопад»).

Артикульована в контексті дослідження феномену Майдану мережева модель, котра надається для інтерпретації її як культурно-історичного апріорі, не лише дозволяє представити чергування когорт вітчизняної «органічної інтелігенції» як зміну герменевтичних мереж, що постають у порядку цивілізаційного ритму «виклик – відповідь». У перспективі подальших досліджень, у ній намічені шляхи подальшої розробки, приміром, евристично плідного напруження, яке в робочому порядку позначимо як горизонти Маркса й Аристотеля.

Якщо для «батька» політичної науки полісна організація поставала за моделлю стійкої рівноваги, чітко ділячи еллінів та варварів; у модерному світі, де Революції «немає кінця», кожна з великих когорт, до яких можна віднести генерації грецького «дива», першохристиян, Ренесансу й Реформації, Просвіти та Романтизму й не виключено, Генерацію 1968 як першу глобальну, творять своєрідну мережу вічних співбесідників, не дозволяючи людському обличчю, чим опікувався Фуко, «зникнути з прибережного піску».

Література

1. Єрмоленко Анатолій. Спротив замість перемовин. *Філософська думка*, 2022. № 3. С. 59–63; Бистрицький Євген, Ситніченко Людмила. Філософія і дискурс війни: конфлікт світів як межа комунікативної теорії Юргена Габермаса. *Філософська думка*, 2022. № 3. С. 64–82.
2. Щербенко Е. Республіканський аргумент в українському суспільно-політичному дискурсі перехідної доби. Герменевтичний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Випуск 47. С. 171–176; Щербенко Е. Генерація і темпоральний складник суспільно-політичного дискурсу перехідної доби. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Випуск 48. С. 170–176.
3. Щербенко Е. Революція й авдиторія. Герменевтика дорослішання. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. Вип. 41. С. 69–74.
4. Костенко Л. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/43036277-9461-4d24-b6a3-db7feb0cea18/content>
5. Токвіль Алексіс де. Давній порядок і Революція. Київ: Юніверс, 2000. 224 с.

¹³ Як легко переконається читач, автор перекладів зовсім не має статури билинних богатирів, яка відбилася в наративі [10].

¹⁴ Це ставить у плані диференціації дискурсивних практик (р)еволюції, між іншим, цікаву проблему врахування, поряд з метафорою, такої фігури, як *гіпербола*.

¹⁵ Його термін «гетеротопія» фіксується в самоописах акторів-нараторів Революції Гідності.

6. Кені Педрик. Карнавал революції. Центральна Європа 1989 року. Київ : Критика, 2006. 471 с.
7. Майдан. Свідчення. Київ, 2013–2014 роки. Київ : Дух і Літера, 2016. 784 с.
8. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. Київ : Дух і Літера, 2005. 540 с.
9. Дискурс Революції Гідності: зміст, структура, методологія дослідження. *Філософська думка*. 2016. № 4. С. 13–14.
10. Майданчик вільної поезії. Читає Едуард Щербенко. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HVSfPRvVIT0>
11. Шекспір на Майдані. Київ : Оптіма, 2012. 76 с.

Анотація

Щербенко Е. В. Модерний рух, виклик генерації та герменевтична мережа. – Стаття.

Стаття аналізує дестигматизаційний ефект модерних політичних рухів, представлений в умовах українського демократичного транзиту досвідом Майдану, котрий актуалізувався за безпрецедентних викликів російсько-української війни. Безпосередній зв'язок успішності демократичного переходу з опрацюванням травм модернізації однією з перших акцентувала Л. Костенко. Досяжність цього ефекту потребує появи в публічному просторі фігури актора-наратора, котрий засвідчує подібний досвід опрацювання, що сприймається громадою (авдиторією) як віри гідний. На основі попередніх досліджень, у яких було показано евристичний потенціал залучення до герменевтики вітчизняного демократичного переходу пояснювальних моделей Токвіля («Старий режим і Революція») та Вебера («розчакловування дійсності»), показано можливість розширення пропонованого підходу, з урахуванням цілого горизонту модерну, що дозволяє інтерпретувати гібридну гру Майдану, (р)еволюцію, в аспекті дестигматизації революційного сценарію як одного з легітимних у плані розв'язання невідкладних завдань модернізації суспільства. В річищі запропонованого підходу постає новий теоретичний виклик, пов'язаний з принципово мережевим характером герменевтики українського кейсу демократичного транзиту, що дозволяє дослідникам просуватися в одному з обраних герменевтичних горизонтів незалежно від успіхів, досягнутих в іншій підмережі. В цьому контексті стаття розглядає десакралізаційний ефект подібної мережевої архітекtonіки та її евристичний потенціал, у плані розбудови новітнього «архіву 2.0», за Фуко. Генераційний вимір пропонованої мережевої моделі, де генерації «грецького дива», першохристиян, Ренесансу й Реформа-

ції, Просвіти та Романтизму, Генерації 1968 виступають вічними співбесідниками, дає шанс, що людське обличчя не «зникне з прибережного піску».

Ключові слова: Гаск, генерація, Майдан, мережа герменевтична, опрацювання травми, Фуко.

Summary

Shcherbenko E. V. The modern movement, the challenge of generation and the hermeneutic network. – Article.

The article analyses the destigmatising effect of modern political movements, represented in the context of Ukraine's democratic transit by the Maidan experience, which was actualised by the unprecedented challenges of the Russian-Ukrainian war. The link between the success of the democratic transition and the processing of the traumas of modernisation was emphasised by L. Kostenko among the first. The achievement of this effect requires the appearance in the public space of an actor-narrator who testifies to the experience of such processing, which is perceived by the community (audience) as credible. On the basis of previous studies that have demonstrated the heuristic potential of involving the explanatory models of Tocqueville ("The Old Regime and the Revolution") and Weber ("the disenchantment of reality") in the hermeneutics of the national democratic transition, the article shows the possibility of expanding the proposed approach, taking into account the entire horizon of modernity, which allows us to interpret the hybrid game of the Maidan, (r)evolution, in terms of destigmatising the revolutionary scenario as one of the legitimate ones in terms of solving the urgent tasks of modernising society. The proposed approach raises a new theoretical challenge related to the fundamentally networked nature of the hermeneutics of the Ukrainian case of democratic transition, which allows researchers to advance in one of the selected hermeneutical horizons regardless of the successes achieved in another subnetwork. In this context, the article considers the desacralising effect of such network architectonics and its heuristic potential in terms of building a new "archive 2.0", according to Foucault. The generational dimension of the proposed network model, where the generations of the Greek miracle, the early Christians, the Renaissance and Reformation, the Enlightenment and Romanticism, and the Generation of 1968 act as eternal interlocutors, gives a chance that the human face will not "disappear from the coastal sand".

Key words: generation, Hayek, hermeneutic network, Maidan, processing of trauma, Foucault.